
حضرت مهدی
در سنت نبوی

بسم الله الرحمن الرحیم

مهدی علیه السلام در سنت نبوی صلی الله علیه و آله وسلم

نویسنده:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله فرجه الشریف

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

مهدی(علیه السلام) در سنت نبوی(صلی الله علیه و آله وسلم)

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآور : مهدی(علیه السلام) در سنت نبوی(صلی الله علیه و آله وسلم)/ بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام

مشخصات نشر : تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام، ۱۳۷۹.

مشخصات ظاهری : ص ۷۲

شابک : ۹۶۴-۳۵۰-۹۲۶-۵۲۰۰۰ریال ؛ ۹۶۴-۳۵۰-۹۲۶-۵۲۰۰۰ریال

وضعیت فهرست نویسی : فهرستنویسی قبلی

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس

موضوع : محمدبن حسن(عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. - .

شناسه افزوده : بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(ع)

رده بندی کنگره : BP۵۱/۳۵/م ۸۵۴

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۵۹

شماره کتابشناسی ملی : م ۷۹-۱۱۱۰۸

ص: ۱

اشاره

مهدی(عج) در سنت نبوی صلی الله علیه و آله و سلم

مؤلف / ناشر

ناشر/ بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

نوبت چاپ / سوم، تابستان۸۹

صفحه آرا / عباس فریدی

شمارگان / دو هزار نسخه

بها / ۱۰۰۰ تومان

مراکز پخش:

۱. قم: مرکز تخصصی مهدویت/خیابان شهدا

/ کوچه آمار (۲۲) / بن بست شهید علیان

ص. پ: ۱۱۹– ۳۷۱۳۵ / تلفن: ۷۷۳۷۸۰۱ / فاکس:۷۷۳۷۱۶۰

۲. تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج) / تلفن: ۴-۸۸۹۹۸۶۰۱ / فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹ / ص. پ: ۳۵۵-۱۵۶۵۵

WWW. IMAMMAHDI-S. COM

info@imammahdi-s. com

شابک: ۵- ۹۲۶ – ۳۵۰ - ۹۶۴

ص:۲

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست مطالب

۱۳. الحافظ عماد الدّين ابن کثیر (در گذشته به سال ۷۷۴ هجری)۴۸

ص:۴۰

۳۴. عبدالمحسن عباد (از عالمان معاصر)۶۱

تیغی که آسمانش از فیض خود دهد آب

تنها جهان بگیرد بی منت و سپاهی

گر باد فتنه هر دو جهان را به هم زند

ما و چراغ چشم و ره انتظار دوست

کجاست صوفی دجال فعل ملحد شکل

بگوبسوز که مهدی دین پناه رسید(۱).

خواجه حافظ

صد هزاران اولیا روی زمین

از خدا خواهند مهدی را یقین

یاالهی مهدیم از غیب، آر

تاجهان عدل گردد آشکار(۲)

شیخ فرید الدین عطار

می رسد مردی که زنجیر غلامان بشکند

دیده ام از روزن دیوار زندان شما

معنی دیدار آن آخر زمان

حکم او برخویشتن کردن روا

علامه اقبال(۳)

۱- دبوان حافظ ، انتشارات فخر رازی، به ترتیب ص ۳۲۷ و ۴۱۵ و ۱۶۰، ۱۳۷۳ش.

۲- خورشید مغرب ، چاپ ششم، ص ۱۶۲.

۳- کلیات اشعار فارسی ، چاپ چهارم، سازمان انتشارات جاویدان، ص ۳ و ۳۹۹، ۱۳۷۰ش.

پیشگفتار

موضوع «مهدی» و این که او در آخر الزمان ظهور می کند، و عیسی علیه السلام پشت سر او نماز می گزارد، واسلام دیگر بار به دست توانای او حیاتی دوباره می یابد، یکی از مسائل مهم دین اسلام است. احادیث فراوانی که در این زمینه رسیده است، از حد تواتر می گذرد. راویان صحابی، تابعی، مکی، مدنی و... آن را بازگو کرده اند. درمیان آنها چهره هایی همچون عمربن خطاب, عثمان بن عفان,، عبدالله بن عباس، عائشه، ابوهریره، عبدالله بن مسعود و ابو سعید خدری، دیده می شود. این احادیث درصحاح سته اهل سنت آمده است. تنها در کتاب معروف کنزالعمال، باب مهدی، سی حدیث درباره مهدی آمده است.(۱) و درکتاب الحاوی، سیوطی بیش از ۱۸۰ حدیث در این باره نقل شده است. (۲) حدیث شناسان بزرگ و عالمان فرهیخته و مورد اعتماد اهل تسنن مانند؛ بیهقی، عقیلی، ذهبی، ابن تیمیه، ابن قیم، ابن کثیر،

۱- علی بن حسام الدی متقی هندی: کنز العمال ، ج ۱۴، ص ۹۹ _ ۵۴۸، حدیث ۸۲ _ ۳۹۶۵۳، چاپ پنجم، موسسه الرساله بیروت ۱۴۰۵ه .

۲- جلال الدین سیوطی: الحاوی للفتاوی ، ص ۸۵ _ ۵۷، دارالکتب العلمییه، بیروت، ۱۴۰۸ه.

ابن حجر و...، احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم رادر این زمینه یاد آور شده اند، وبرصحت و ثبوت آنها اذعان کرده اند.

درمیان معاصران چهره هایی چون: عبد العزیز بن عبدالله بن باز (ریاست پیشین مراکز علمی وافتاء) و شیخ عبد المحسن عباد (استاد بازنشسته دانشگاه اسلامی مدینه و نایب رئیس سابق این دانشگاه)، مساله مهدی را امری مسلم وخدشه ناپذیر دانسته اند. استاد عبد المحسن عباد، در این باره تحقیق گسترده ای انجام داده و دو مقاله تحسین برانگیز نوشته است. (۱) و به کسانی چون «ابو الاعلی مودودی» و «شیخ عبد الله بن محمود» که در مساله مهدی به خطا رفته، واحادیث این موضوع را تضعیف و یا آن را انکار کرده اند، پاسخی شایسته و قاطع داده است.

باری، سخنان کسانی که اعتقاد به ظهور مهدی علیه السلام را تضعیف کرده اند درست و مستند نیست. و دربرابر اجماع و اذعان بزرگان اهل سنت، بر وجوب اعتقاد به ظهور مهدی علیه السلام چیزی به حساب نمی آید و بیشتر، سستی باورهای دینی این گونه افراد را می نمایاند؛ زیرا، گذشته از آیین اسلام، اعتقاد به آمدن مصلح درآخرالزمان و زیست منتظرانه، در بلندای تاریخ حیات آدمی موج می زند. در آیینهای زردشتی، برهمایی، بودایی، یهودی و مسیحیت، اعتقاد به ظهور منجی مشاهده می شود. وحتی به نشانه های او نیز

۱- این دو مقاله عبارت اند از: «عقیده اهل السنه والاثر فی المهدی المنتظر» مجله الجامعه الاسلامیه ، سال اول، شماره سوم، ذیقعده ۱۳۸۸(۱۹۶۹). «الرد علی من کذب بالاحادیث الصحیحه الوارده فی المهدی»، مجله الجامعه الاسلامیه ، سال دوازده، شماره ۴۵و ۴۶، سال ۱۴۰۰ه.

اشاره شده است. در آئین اسـلام این علامتها (تولد ودودمان مهدی علیه السـلام سیمای ظاهری حیات و عمر او، هنگام ظهور و دوران پس از آن و...) به طور مشخص توسط پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ترسیم شده است.

برخی از محققان سـنی و شـیعه نیزعقیـده دارند حدیث (ثقلین) که در نزد تسـنن و تشـیع مسـلم و متواتر است، دلالت بر وجود فردی از عترت با قرآن دارد، در همه زمانها؛ چون پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرموده است:

دوچیز گرانبها نزد شـمامی گـذارم تاهنگامی که به آن هردو چنگ زنیـد گمراه نخواهیـد شد، این دو، کتاب خداست وعترت من، از یکدیگر جدا نمی شوند تا در حوض برمن واردآیند. (۱)

ابن حجر هیتمی می گوید:

احادیثی که ازپیامبر رسیده است و در آنها تاکید شده است بر پیروی از خاندان پیامبر وچنگ زدن به هدایت آنان، می فهماند که همیشه، تا قیام قیامت، کسـی از خانـدان پیامبر وجود دارد که شایسـته رهبری وهدایت است، چنان که قرآن نیز تا به قیامت راهبر و هادی است. وبرای همین آنان سبب ایمنی و بقایند برای اهل زمین.(۲)

ابن جوزی در این باره گفته است:

و فی صلاه عیسی خلف رجل من هذه الامه مع کونه فی

۱- علی بن حسام الدین متقی هندی: کنز العمال ، ج ۱، ص ۱۸۵، چاپ پنجم، موسسه الرساله ۱۴۰۵ه .
۲- احمـدبن حجر هیتمی مکی: الصواعق المحرقه فی الرد علی اهل البـدع و الزنـدقه ، ص ۴۹- ۱۴۸، چاپ مکتبه القاهره، سال ۱۳۷۵ه.

آخر الزمان وقرب قیام الساعه دلاله للصحیح من الاقوال ان الارض لاتخلوا عن قائم لله بحجه؛

در این که عیسی علیه السلام پشت سر مردی از این امت، در آخر الزمان و نزدیکی برپایی قیامت نماز می گزارد، دلالت براین قول صحیح است که زمین (هیچگاه) ازحجت خدا خالی نمی ماند. (۱)

بنابر احادیثی که از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم رسیده است؛ مهدی علیه السلام منادی عدالت، برپا دارنده دین، و احیاگر معارف قرآنی است. او مسلمانان را در زمانی که زمین پر ازستم و تباهی گشته است، نجات می دهد. باکفر وستم می ستیزد، وعرصه گیتی را با برپا کردن حکومت عدل و داد، ازنامردمیها وانحرافات و انواع آلودگیها پاک می سازد. به سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم عمل می کند و آرمانهای او را عینیت می بخشد و دیگر بار عزت و شوکت اسلام را باز می گرداند.

در پرتو حکومت مهدی علیه السلام و اقدامات انسانی و درست او، همه چیز روند سالم و طبیعی خود را باز می یابد. بارانهای مفید فرو می ریزند، رودخانه ها جریان می یابند، انواع گونه های حیوانی و جانوری از زیست مناسب برخوردار می شوند. اموال و امکانات اقتصادی (که ستون حیات فرد و جامعه است) به شیوه اصولی و قوام بخش میان مردمان تقسیم می گردد. کج رویها و سهل انگاری ها زمینه رشد نمی یابد. اتحاد ومحبت میان مردمان پدید می آید، نعمتها فراوان می شود، مستمندان بی نیاز می گردند، و آدمی در آسایش و رفاه زندگی می کند و در امنیت به سر می برد، و روز گار خشنودی و

۱- احمدبن علی ابن حجر عسقلانی: فتح الباری بشرح صحیح البخاری ، ج ۶، ص ۴۹۴، چاپ دار المعرفه. ابومحمد، محمودبن احمد عینی: عمده القاری ، ص ۴۰، ج ۱۶، چاپ دارالفکر، بیروت.

خرسندی مسلمانان فرا می رسد.

این بشارتها همه از سخنان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در باره موعود آخرالزمان به دست می آید.

این چنین است که مساله مهـدی علیه السـلام ، موضوعی حیاتی، و پرداختن به آن امری لازم است؛ زیرا امید به آینده درخشان و جامعه ای آکنده از عدل و برابری و آزادی و بهزیستی رانوید می دهد.

این نوشـتار در این راسـتا نگارش یافته است، به این امید که یاد مهدی علیه السلام ، احیاگر اسلام (در آخر الزمان) همچنان در دلها زنـده بماند، واین باور مسـلم دینی و اعتقاد قطعی اسـلام، در تارو پود رهپویان راه پیامبر صـلی الله علیه و آله و سـلم روح حیات بدمـد، و آنان را درحرکت به سوی مدینه فاضـله اسـلامی نیرو بخشد تا با سـتمها و زور گوییها و حق کشـیها در افتند و درظلمتها وسیاهی های دوران پیش ازقیام مهدی علیه السلام گم نشوند، از سختیها نهراسند، آتش اختلافات آن ها را از هستی ساقط نکند و اندیشه های باطل آنان را نلغزاند، از پیمودن راه حق بازنمانند، و در صـراط مستقیم دین خدا تا آمدن مهدی علیه السلام استوار گام نهند.

تـذکر این نکته نیز سودمنـد است که اعتقاد به آخر الزمان و قیام مهدی علیه السـلام یکی از نقاط مهم وحدت فرق اسـلامی به حساب می آیـد، زیرا در آینـده، همه فرقه های اسـلامی به وحدت اصولی می رسـند، و آن امامت امامی از خود امت اسـلامی برآنان است. نوید شوق انگیزی که امام بخاری و امام مسـلم، آن را درصحیحین خودبه نقل از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آورده اند:

کیف انتم اذا نزل ابن مریم فیکم و امامکم منکم؛(۱)

ص:۱۳

۱- محمدبن اسـماعیل بخاری: صـحیح بخاری بحاشـیه سندی ، ج ۲، ص ۲۵۶، چاپ دارالمعرفه (بیروت)؛ ابوحسـین مسـلم بن حجاج نیشابوری: صحیح مسلم ، ج ۱، ص ۱۸۴، چاپ موسسه عز الدین ۱۴۰۵ ه، (کتاب ایمان، حدیث ۲۴۵).

چگونه اید آنگاه که حضرت عیسی از آسمان فرود آید، وامامتان از خود تان (امت اسلامی) باشد.

این موضوع عامل وحدت بسیار استواری است وباید به آن توجه داشت، وهمواره آن را به یاد آورد و به نسلها آموخت.

مرکز فرهنگی امام مهدی علیه السلام از آن جاکه این نوشته را برای استفاده برادران اهل سنت فراهم آورده است، در آن، تنها منابع مورد اعتماد آنان رامورد مراجعه قرار داده است، و در تفسیر آیات، نقل احادیث، و بازگویی اندیشه های عالمان، سعی بر آن بوده که جز سخنان بزرگان اهل سنت وکسان مورد اطمینان آنها، استدلال دیگری نیاورد، و به چیزی جزگفته های آنان استناد نکند. برای استواری وجایگزینی مناسب موضوع و درک بیشتر اهمیت آن، کتاب درسه موضوع تدوین یافته است:

۱. آیاتی چند از قرآن کریم مربوط به قیام مهدی علیه السلام در آخرالزمان و حوادث آن دوران.

۲. نمونه هایی از احادیث نبوی صلی الله علیه و آله و سلم در این زمینه.

۳. برخی ازگفته ها واظهار نظرهای دانشمندان بزرگ اهل سنت درباره مهدی موعود علیه السلام .

امیدکه برادران اهل سنت رامفید افتد، وگوشه ای از تعالیم اسلامی را در باره آینده انسان و اسلام روشن سازد، و فروغ امید نسبت به آینده اسلام بر دلها بتابد، و زندگی کنونی مسلمانان شور و نشاط تازه ای یابد.

بخش اول: مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در قرآن

ص:۱۵

آیات متعددی درقرآن کریم پیرامون حضرت مهدی علیه السلام ، اقدامات ایشان واتفاقات مربوط به آن بزرگوار وجود دارد. و این خود بهترین دلیل براصالت اعتقاد به این اصل اسلامی است که از روزگار اول دیانت اسلام و در کتاب مقدس و جاویدان آن منعکس گردیده است. در تفاسیر گوناگون دانشمندان و مفسران این دسته از آیات رابا استفاده از احادیث و کلام صحابه و تابعین، در باره آن وجود مبارک دانسته وتبیین نموده اند.

بعضی از این آیات عبارت اند از:

۱. هُوَ الَّذِی أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَی وَدِینِ الْحَقِّ لِیُظْهِرَهُ عَلَی الدِّینِ کلِّهِ وَلَوْ کرِهَ الْمُشْرِکونَ. (۱)

او کسی است که پیامبر برای مردم فرستاد، بادینی درست و برحق، تا اورا برهمه دینها پیروز گرداند، هرچند مشرکان را خوش نیاید.

در تفسیر قرطبی آمده است:

قال السدی: ذاک عندخروج المهدی، لایبقی احد الادخل فی الاسلام او ادی الجزیه. و قیل: المهدی هو عیسی فقط،

ص:۱۶

۱- سوره توبه(۹): ۳۳.

وهو غير صحيح، لان الاخبار الصحاح قدتواترت علی ان المهدی من عتره رسول الله، فلایجوز حمله علی عیسی، و الحدیث الذی ورد: (لامهدی الا عیسی) غیر صحیح. (۱)

سدی می گوید: (پیروزی اسلام بر دیگر ادیان) هنگام قیام مهدی است، (در آن زمان) مردمان یابایدمسلمان شوند ویا جزیه دهند. و این که گفته شده است «مهدی همان عیسی است» نادرست است، زیرا اخبار صحیح به گونه ای متواتر وارد شده است که مهدی از خاندان پیامبر است، از این رو، تطبیق مهدی بر عیسی جایز نیست، و حدیثی که گوید: «مهدی کسی جزعیسی نیست» درست نیست.

درکتاب البیان محمدبن یوسف گنجی در تفسیر (لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كلِّهِ) نیز آمده است:

«هوالمهدی من ولد فاطمه»؛(۲)

(کسی که خدا او را بر همه ادیان چیره می گرداند) مهدی از فرزندان فاطمه است.

رشید الدین امام احمد میبدی (ازعالمان بزرگ قرن پنجم) در تفسیر کشف الاسرار از تفاسیر معتبر اهل سنت، در شرح این آیه می گوید:

رسول دراین آیه، محمد است، وهدی وهدایت، قرآن وایمان است. و دین حق، اسلام است. خدا این دین را

ص:۱۷

۱- ابو عبد الله محمد بن احمد انصاری قرطبی: الجامع لاحکام القرآن ، ج۸، ص ۱۱۱، (تحقیق: عبدالرزاق المهدی) چاپ دارالکتاب العربی، سال ۱۴۱۸؛ ه.

۲- سیدمومن حسن بن مومن الشبلنجی: نور الابصار ، ص ۳۴۳، چاپ دارالجیل.

بر دیگر ادیان برتری می دهد، چنانکه دینی نماند مگر این که اسلام بر آن غالب آید. و این امر، بعد از این خواهد شد، وهنوز نشده است. و قیامت نخواهد آمد مگر که این کار بشود. ابوسعید خدری روایت کرده است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از بلایی یاد فرمود که به این امت رسد، تا بدانجا که از بسیاری ظلم و ستم، کس برای خویش پناهی نیابد. چون چنین شود، خداوند مردی از خاندان مرا برانگیزد و به دست او زمین را از عدل و قسط پر کند، آن سان که ازستم آکنده باشد. همه ساکنان آسمان، و همه ساکنان زمین، از او خرسند باشند. در روزگار او، قطره بارانی در آسمان نباشد، مگر این که بر زمین فرو بارد، و گیاهی در زمین نباشد، مگر این که بروید. چنان روزگاری خوش و بابرکت پدید آید، که کسان آرزوکنند کاش مردگان زنده شوند، وبه این جهان بازگردند... (۱)

۲. وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي خَرَابِهَا أُوْلَئِكَ مَا كانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ. (۲)

کسیت ستمکار تر از آن که نگذاشت نام خدا در مسجدهای خدا برده شود، و در ویران ساختن آنها کوشید؟ آنان درمسجدها جز بیمناک وترسان داخل نخواهند شد و نصیبشان در دنیا خواری و در آخرت عذابی بزرگ است.

در تفسیر درالمنثور و تفسیر طبری درباره ((لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ)) آمده است:

ص:۱۸

۱- کشف الاسرار ، ج۴، ص۱۱۹_۱۲۰.

۲- سوره بقره، (۲) ۱۱۴.

اما خزیهم فی الدنیا فانه اذا قام المهدی و فتحت القسطنطنیه قتلهم فذالک الخزی.(۱)

خواری وذلت (ستمکارانی که سد راه دین خدا و آئین حق اند) در دنیا، زمانی فرا می رسد که مهدی به پا خیزد، و قسطنطنیه را فتح کند، و آنان را بکشد.

رشید الدین امام احمد حنبل در تفسیر کشف الاسرار می گوید:

ترسایان راست در این جهان رسوایی و خواری و ننگ، اگرذمی بود گِزَیت و اگر حربی بودقتل، و در آن جهان عذاب مهین جاودان در آتش. مقاتل و کلبی گفتند: «لهم فی الدنیا خزی»؛ فتح قسطنطنیه و عموریه و رمیه است، حصارها ونشستگاه ایشان: مصطفی علیه السلام گفت: «الملحمه العظمی فتح قسطنطنیه، و خروج الدجال، فی سبعه اشهر»، یعنی: واقعه و کشتار بزرگ، فتح قسطنطنیه است و خروج دجال که خلال هفت ماه پدید آید. سدی گفت: خزی ایشان در دنیا آن است که مهدی بیرون آید، و قسطنطنیه بگشاید، و جای ایشان خراب کند، وقومی را بکشد، و قومی را به بردگی ببرد. و مهدی آن است که مصطفی علیه السلام گفت: لو لم یبق من الدنیا الا یوم، لطول الله ذالک الیوم، حتی یبعث فیه رجلا منی... (اگر از عمر جهان باقی نماند مگر یک روز، خداوند همان یک روز را چنان دراز کند، تامردی از خاندان من، برانگیزد... (۲)

ص:۱۹

۱- جلال الدین سیوطی: الدر المنثور فی التفسیر بالماثور ، ج۱، ص۲۶۴، چاپ دوم، دارالفکر، ۱۴۰۳ه.
۲- تفسیر کشف الاسرار ، ج۱، ص ۳۲۵.

۳. ((وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَهِ))؛(۱)

و هر آینه او، نشانه فرارسیدن قیامت است.

درتفسیر این آیه، سیوطی می گوید: (نشانه قیامت) خروج عیسی قبل از آن است. (۲)

و در روح المعانی آمده است:

نزول عیسی یکی از نشانه های قیامت است، بنابر قول مشهور عیسی هنگام نماز صبح در دمشق فرود می آید، امام (جماعت) که همان مهدی است، عقب می ایستد (تاعیسی امام جماعت شود) ولی عیسی او را مقدم می دارد و پشت سرش نماز می گذارد. (۳)

شبلنجی به نقل از مقاتل بن سلیمان و مفسران پس از وی در تفسیر آیه فوق می گوید: (نشانه قیامت) مهدی است و (دوران) او در آخرالزمان است. (۴)

۴. ((بَقِيَّهُ اللّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كنتُم مُّؤْمِنِينَ)). (۵)

اگر با ایمان باشید، بقیه الله برای شما خیر (نعمت و برکت و سامانیابی) است.

در کتاب نور الابصار آمده است:

فاذا خرج اسند ظهره الی الکعبه واجتمع الیه ثلاثماه و ثلاثه عشر رجلا من اتباعه، فاول ما ینطق هذه الایه * بقیه الله خیر لکم ان کنتم مومنین * ثم یقول: انا بقیه الله و

۱- تفسیر کشف الاسرار ، ج ۱، ص ۳۲۵.

۲- سوره زخرف (۴۳): ۶۱.

۳- سید محمود آلوسی بغدادی: روح المعانی ، ج ۲۵، ص ۶ _ ۹۵، چاپ احیاء التراث العربی.

۴- مومن بن حسن مومن الشبلنجی: نور الابصار ، ص ۳۴۳، چاپ دار الجیل، بیروت ۱۴۰۹ ه.

۵- سوره هود (۱۱): ۸۶.

خلیفته و حجته علیکم. (۱)

چون مهدی ظهور کند، کعبه را پایگاه خویش قرار می دهد، و ۳۱۳ نفر از یارانش به او می پیوندند، آن گاه در نخستین سخن این آیه را تلاوت می کند: «بقیه الله بهتر است برای شما، اگر ایمان بیاورید». سپس می گوید: منم بقیه الله و خلیفه خدا و حجت او بر شما.

۵. ((کَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِی إِنَّ اللَّهَ قَوِیٌّ عَزِیزٌ))؛(۲)

خداوند در لوح (محفوظ) خواسته و وعده داده است که به طور حتم من و رسولانم چیره می شویم، همانا! خدا قوی و عزیز (شکست ناپذیر واستوار) است.

این آیه از پیروزی آئین الهی بر همه آیین ها حکایت دارد. فعل کتب ماضی است و به گونه ای روشن وحتمی این امر را می رساند که گویا این پیروزی انجام یافته است، همراه شدن این فعل با لام و نون تاکید، جایی برای تردید در تحقق این وعده نمی گذارد، وذیل آیه که قدرت خدا و اراده خدا را می نمایاند و به منزله علتی برای نوید آغاز آن است، جایی برای توجیه های نابایست و تفسیر های نامناسب نمی گذارد، زیرا سخن از قهر و غلبه وقدرت غالب خدائی است.

چنین تاکیدی نمی تواند تنها در پیروزی پیامبر در جنگهای صدر اسلام و یا در استدلالهای کلامی اسلام بادیگر ادیان و برهانی تر بودن آن محدود شود، و از سویی تاکنون این پیروزی جهانی پدید نیامده است؛ بنابراین باید درآینده تحقق پذیرد و همه آئینها و تفکرات غیرالاهی زوال پذیرد و آیین

۱- مومن بن حسن مومن الشبلنجی: نورالابصار ، ص ۳۴۹، دار الجیل، بیروت، ۱۴۰۹ ه.
۲- سوره مجادله(۸۵): ۲۱.

یکتاپرستی سراسر گیتی را فراگیرد، که بنابر روایات بسیار، آن زمان روزگار مهدی موعود خواهد بود.

۶. ((وَلَقَدْ کتَبْنَا فِی الزَّبُورِ مِن بَعْدِ الذِّکرِ أَنَّ الأَرْضَ یَرِثُهَا عِبَادِیَ الصَّالِحُونَ))؛(۱)

ما در زبور (داود)، از پس ذکر (تورات)، نوشته ایم که سرانجام، زمین را بندگان شایسته ما به ارث می برند.

در این آیه خدای- قادر متعال- به بندگان صالح وعده حتمی داده است که سرانجام آنان را وارث زمین می گرداند. این نوید با الفاظی چون (ولقد) که حتمیت را می رساند- و فعل ماضی (کتبنا) و یاد آوری این وعده در کتابهای آسمانی مانند (زبور) و (ذکر) (که نام عمومی کتابهای آسمانی است و با داشتن (ال) بر همه آنها انطباق می یابد) تاکیدی دو چندان شده است، و از سویی کلمه (الارض) همه پهنه گیتی و مناطق جغرافیایی زمین را شامل می شود- نه بخشهایی از آن- و ساخت جمله (ان الارض یرثها) نیز تسلط بندگان صالح برهمه زمین را می رساند.

پیداست که تاکنون این بشارت تحقق نیافته است، و از آنجا که وعده خدا تخلف نمی پذیرد، این امر به طور حتم شدنی است، و به فرض روایتی در تفسیر این آیه به دوره آخرالزمان و آمدن مهدی نباشد و با توجه به خاتمیت پیامبر ما صلی الله علیه و آله و سلم می توان اذعان داشت که براساس آن سرانجام روزی همه زمین به تصرف بندگان شایسته خدا درمی آید، و بی گمان آن دوران بنابر بشارتهایی که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در باره مهدی داده است، در روزگار مهدی موعود خواهد بود.

۱- سوره انبیاء، (۲۱): ۱۰۵.

بخش دوم: مهدی علیه السلام در احادیث نبوی

ص:۲۳

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم در مواقع متعدد و متنوعی از فرزند گرامی خود مهدی موعود علیه السلام که احیاگر شریعت ایشان و پرکننده زمین از عدل و داد است سخن به میان آورده است. احادیث پیرامون حضرت مهدی علیه السلام درابعاد مختلفی از وجود مبارک ایشان تا ظهور و حرکت در دست است. در بعضی کتب حدیثی بخش مستقلی برای این احادیث در نظر گرفته شده و در بعضی دیگر احادیث درمیان بخش های مختلف آمده است. وجود روایات پیرامون حضرت مهدی علیه السلام در میان کلمات پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم نیز دلیل دیگری بر وجود این عقیده در منشور عقاید اسلامی و پاسخی برای منکرین آن و مدعیان نو ظهور بودن یا حتی متاخر پدید آمدن این عقیده نسبت به صدر اسلام است. در این بخش تعدادی از روایات نبوی صلی الله علیه و آله و سلم در باره حضرت مهدی علیه السلام طرح گردیده است.

۱. ابشر کم بالمهدی... یبعث فی امتی علی اختلاف من الناس و زلازل، فیملاء الارض قسطا کما ملئت جورا و ظلماو یرضی عنه ساکن السماء وساکن الارض و یقسم

ص:۲۴

المال صحاحا... ویملا قلوب امه محمد غنی(۱)؛

شما را به (ظهور) مهدی بشارت می دهم... زمانی که اختلافها، سختیها ودل نگرانیها مسلمانان را در برگیرد، قیام می کند، و زمین را که پر از ظلم و ستم گشته است، آکنده از عدل و داد می سازد ساکنان آسمانها وزمین از او خشنود می گردند، مال (و امکانات اقتصادی) را به شیوه درست (بین مردمان) تقسیم می کند و دلهای مسلمانان را سرشار از بی نیازی می سازد...

۲. لو لم یبق من الدنیا الایوم واحدا لطول الله ذالک الیوم، حتی یبعث رجلا من ولدی، اسمه اسمی(۲)؛

اگر از (عمر) دنیا جز یک روز باقی نماند، خدا آن روز را طولانی گرداند تا مردی از فرزندانم را بر انگیزد (برای زنده کردن اسلام و اصلاح اجتماعات بشری) که همنام من است.

ص:۲۵

۱- احمدبن حنبل: المسند ، ج ۳، ص ۳۷ و ۵۲، چاپ دار صادر (بیروت)؛ جلال الدین سیوطی: الحاوی للفتاوی ، ج ۲، ص ۱۲۴؛ علی بن حسام الدین متقی هندی: کنز العمال ، ص ۲۶۲. (حدیث ۳۸۶۵۳)، چاپ پنجم، موسسه الرساله، بیروت ۱۴۰۵ ه

۲- ابراهیم بن محمد جوینی خراسانی: فرائد السمطین ، ج ۲، ص ۳۲۵ (حدیث ۵۷۵)، چاپ موسسه محمودی، بیروت؛ سلیمان بن اشعث سجستانی: سنن ابن داود ، ج ۲، ص ۵۰۹ (حدیث ۴۲۸۲)، دارالجنان ۱۴۰۹ه؛ محمد بن عیسی بن سوره: الجامع الصح ی ح ، ج ۴، ص ۳۴ (حدیث: ۲۲۳۰. ۲۲۳۳۱)، (تحقیق ابراهیم عطوه عوض) چاپ دار الاحیاء التراث العربی؛ ابن کثیر: النها ی ه ، ج ۱، ص ۲۶ (تحقیق طه محمدالزینی) چاپ دارالکتب الحدیثه؛ ابولقاسم سلیمان بن احمد طبرانی: المعجم الکبیر ، ج ۱۰، ص۷۹(حدیث ۱۰۲۱۴)، چاپ وزارت اوقاف عراق؛ محمد عمری تبریزی: مشکاه المصابیح ، ج ۳، ص۲۸(حدیث ۵۴۵۲)، (تحقیق؛ محمد ناصر الدین البانی) انتشارات مکتب اسلامی دمشق.

۳. المهدی من عترتی من ولد فاطمه؛(۱)

مهدی از خاندان من، و از فرزندان فاطمه است.

۴. کیف انتم اذا نزل ابن مریم فیکم، و امامکم منکم؛(۲)

چگونه اید، آنگاه که عیسی درمیانتان فرود آید، و امامتان از خودتان باشد.

در شرح این حدیث آمده است:

نماز عیسی علیه السلام در آخرالزمان در نزدیکی برپایی قیامت، پشت سر مردی از این امت دلیل بر قول صحیح است که (زمین هیچگاه) از حجت خدا خالی نیست. (۳)

۵. ینزل بامتی فی آخرالزمان بلاء شدید من سلطانهم، لم یسمع بلاء اشد منه، حتی تضیق عنهم الارض الرّحبه، و حتی یملاء الارض جورا وظلما، لایجدالمومن ملجاء یلتجیءالیه من الظلم، فیبعث الله – تعالی: رجلا من عترتی،

۱- سلیمان بن اشعث سجستانی: سنن ابی داود ، ج ۲، ص ۵۰۹، (حدیث: ۴۲۸۴)، دارالجنان، بیروت ۱۴۰۹ه؛ ابن قیم جوزی: المنار المنیف (تحقیق عبد الفتاح ابو غده)، ص ۱۴۶، (۳۳۴)، مکتب مطبوعات اسلامی؛ ابن کثیر: نهایه ، ج ۱، ص ۲۷، (تحقیق طه محمد محمد الزینی)، دارالکتب الحدیثه؛ محمدبن الیزیید قزوینی، سنن ابن ماجه ، ج ۲، ص ۱۳۶۸، (حدیث ۴۰۸۴)، (محمد فواد عبدالباقی) طبع دار احیاء التراث العربی؛ ابن کثیر دمشقی: نهایه البدایه و النهایه فی الفتن و الملاحم ، ج ۱، ص ۴۰، (تحقیق الشیخ محمد فهیم ابوعبید) طبع الاول، الناشر مکتبه النصر الحدیثیه، الریاض ۱۹۶۸ه .

۲- محمدبن اسماعیل بخاری، صحیح بخاری ، ج ۲، ص ۲۵۶، چاپ درالمعرفه، بیروت؛ ابوحسن مسلم بن حجاج نیشابوری؛ صحیح مسلم، ج ۱، ص ۱۸۴، موسسه عزالدین ۱۴۰۷ه .

۳- ابن حجر عسقلانی: فتح الباری ، ج ۶، ص ۴۹۴، (حدیث ۳۴۴۹)، چاپ دارالمعرفه؛ ابومحمد محمودبن احمد عینی: عمده القاری ، ج ۱۶، ص ۴۰، چاپ دارالفکر.

فیملاء الارض عدلا و قسطا؛(۱)

در آخرالزمان آزارها وستمهای جانکاه از سوی شاهانشان بر امتم فرود می آید. بلاهایی که سخت تر از آن شنیده نشده است. آن چنان که دنیای فراخ بر آنان تنگ می نماید. همه جا آکنده از ستم و بی عدالتی است و انسان با ایمان پناهگاهی برای فرار ازظلم نمی یابد، در این هنگام خدای متعال مردی از خاندان مرا بر می انگیزد، پس زمین را از عدل و داد پر می کند.

۶. فعند ذلک ینادی مناد من السماء ایها الناس ان الله قطع عنکم مده الجبارین و المنافقین و اشیاعهم و لا کم خیر امه محمد فالحقوه بمکه فانه المهدی؛(۲)

در زمانی که دنیا را ظلم وستم فرا گرفته و دین باوران در تنگنا و سختی به سرمی برند فریادی از آسمان برمی آید که ای مردم، همانا خدا روز گار طاغوتان و منافقان و پیروان آنهارا به سر آورده، و بهترین امت محمد را به سرپرستی شما گمارده است. درمکه به او بپیوندید که بیگمان او مهدی است.

۷. مَلَکَ الارضَ اربعه... وسیملکها خامسٌ من اهل

۱- علی بن حسام الدین متقی هندی: کنزالعمال ، ج ۱۴، چاپ پنجم، موسسه الرساله بیروت، ۱۴۰۵، (حدیث ۳۸۷۰۸)؛ ابو عبد الله الحاکم النیشابوری: المستدرک علی الصحیحین ، ج۴، طبع دار المعرفه بیروت، ص ۴۶۵).
۲- جلال الدین سیوطی: عرف الوردی فی الاخبار المهدی ، ج ۲، ص۸۱؛ علی بن حسام الدین متقی هندی: البرهان فی علامات مهدی آخرالزمان ، منشورات شرکه الرضوان، ص ۲۹ و ۱۲۸.

بیتی؛(۱)

تا کنون چهار تن برزمین فرمانروایی مطلق یافته اند.... و در آینده (فرزند) پنجمین نفر از خاندانم بر آن حکومت می کند.

۸. و هو رجل من ولـدی... کأنّ و جهه کوکبٌ دری... ثم یخرج متوجّها الی الشام و جبرائیل علی مقدمته و میکائیل علی ساقته، فیفرح به اهل السماء و اهل الارض...؛(۲)

فردی از فرزنـدان من است، چهره اش چونـان سـتاره درخشـان... آن گـاه که به سوی شـام حرکت کنـد، جبرئیـل پیشـاپیش و میکائیل همراه اوست، اهل آسمان با ظهور او شادمان می شوند.

۹. فیلقی الله محبته فی صدور الناس، فیصیر مع قوم اُسدٌ بالنهار، رُهبانٌ باللیل؛(۳)

خداوند محبت مهدی را در دلها می اندازد، پیروان او شیران روز و راهبان شب اند.

۱۰. فیقسم المال ویعمل بسنّتی... ویلقی الاسلام بحرانه الی الارض؛

(مهدی) مال (داراییها و امکانات اقتصادی را آن گونه که باید) تقسیم می کند و سنت من شیوه (رفتاری) اوست،

۱- جلال الدین سیوطی: عرف الوردی فی الاخبار المهدی ، ج۲، ص ۸۱؛ یوسف بن یحی مقدسی سلمی: عقد الدرر فی اخبار المهدی المنتظر ، باب ۱، حدیث ۱۵.

۲- مدرک پیشین، حدیث ۱۸۲.

۳- علی بن حسام الـدین متقی هنـدی: البرهان فی علامات مهدی آخرالزمان ، منشورات شـرکه الرضوان، ص ۷۷؛ جلال الدین سیوطی: الحاوی للفتاوی ، ج ۲، ص ۱۴۵.

او آئین اسلام را در زمین مستقر می سازد.

۱۱. ویبلغ سلطانه المشرق و المغرب؛

قلمرو فرمانروایی و حکومت مهدی شرق و غرب را در بر می گیرد.

۱۲. علامه المهدی ان یکون شدیدا علی العمال، جوادا بالمال، رحیما بالمساکین؛(۱)

مهدی نسبت به کارگزاران حکومت (در انجام وظایف و مسئولیتها) سخت گیر است (خطای آنان وقصور در وظایف را بر نمی تابد)، در امور مالی (اقتصادی) بخشنده است، وبه همه مسکینان مهربانی می ورزد.

۱۳. فیفرح به... الطیر والوحوش... وتزید المیاه فی دولته و تمد الانهار... وتستخرج الکنوز...؛(۲)

(باظهور مهدی) پرندگان و جانوران وحشی شادمان می شوند... آبها (ی آشامیدنی گوارا و سالم) در دولت او زیاد می گردد، رود خانه ها گسترش می یابند... وگنجها نمایان می شود.

۱۴. انَّ فی امتی المهدی... فیجیئ الیه رجل، فیقول یا مهدی! اعطنی، اعطنی... فیحثی له فی ثوبه مااستطاع ان یحمله؛(۳)

۱- جلال الدین سیوطی: الحاوی للفتاوی ، ج ۲، ص ۱۵۰.

۲- جلال الدین سیوطی: العرف الوردی فی اخبار المهدی ، ج ۲۱، ص ۸۱؛ علی بن حسام الید متقی هندی: البرهان فی علامات مهدی آخرالزمان ، ص ۱۲۹، منشورات شرکه الرضوان.

۳- محمدبن عیسی بن سوره: الجامع الصحیح ، ج ۴، ص ۵۰۶، (تحقیق ابراهیم عطوه عوض)، چاپ دار الاحیاء التراث العربی؛ علی بن حسام الدین متقی هندی: کنز العمال ، ج ۱۴، ص ۲۷۳، چاپ موسسه الرساله بیروت ۱۴۰۵؛ ماخذ پیشین.

همانا مهدی در امت من است (درآغاز حکومت او گاه) فردی (به خاطر فقر و تهی دستی) نزد او می آید، و خواستار بخشش مالی می شود و می گوید: مهدی! ببخشای. مهدی! ببخشای. مهدی به اندازه ای که توان بردوش کشیدن آن را دارد به وی مال می دهد.

۱۵. یخرج فی آخر امتی المهدی، یسقیه الله الغیث، وتخرج الارض نباتها... وتکثر الماشیه، وتعظم الامه...؛(۱)

سر انجام در میان امتم مهدی به حکومت می رسد، (در روزگار او) خدا بارانهای پیاپی و سودمند فرو می ریزد، و انواع گیاهان در زمین می روید... نسل چهار پایان و گونه های مختلف حیوانات و جانوران فزونی می گیرد (پس از این که در اثر آلودگیهای زیست محیطی بسیاری از گونه های حیوانی نابود شده است) و مسلمانان (در دنیا و در میان ادیان توحیدی) شوکت وعظمت می یابند.

۱۶. یخرج المهدی فی امتی، یبعثه الله غیاثا للناس؛(۲)

از میان امت من مهدی قیام می کند، خداوند او را برای فریاد رسی مردمان بر می انگیزد.

۱۷. المهدی من ولدی... یرضی بخلافته... الطیر فی

۱- ابو عبدالله حاکم نیشابوری: المستدرک علی الصحیحین ، ج ۴، ص ۶۰۱، حدیث ۳۸۱/ ۸۶۷۳، چاپ بیروت؛ علی بن حسام الدین متقی هندی: کنزل العمال ، ج ۱۴، ص ۲۷۳، چاپ پنجم، موسسه الرساله بیروت ۱۴۰۵.
۲- جلال الدین سیوطی: الحاوی للفتاوی ، ج ۲، ص ۱۳۲، (تحقیق؛ محمدمحیی الدین).

الجو...؛(۱)

مهدی از فرزندان من است، در پرتو خلافت و حکومت او پرندگان آسمان خرسند می گردند.

کنایه از گسترش قانون و عدالت در سراسر جهان است.

۱۸. یکون فی امتی المهدی... فتنعَّم فیه امتی نعمةً لم یمنعوا مثلها قطّ، توتی اکلها و لاتدخر منهم شیئا، والمال یومئذ کُدوس...؛(۲)

مهدی (موعود) در امت من است... در دوران (حکومت) او مسلمانان به سطحی بی نظیر از رفاه در زندگی و برخورداری از نعمتها می رسند، (همهٔ) خوردنیها در اختیار آنان قرار می گیرد، هیچ چیز (از امکانات زندگی و رفاهی) از آنان دریغ نمی شود، مال و ثروت در آن روزگار به صورت انبوه روی هم انباشته است. (نزد حاکمیت مرکزی اسلامی).

۱۹.... اِنَّ اهل بَیتی سَیلقوْنَ بَعدی بَلاءً وَ تشَریداً و تَطریداً حتی یأتی قوَمٌ مِن قبَل المَشرِق... فَیسئَلوُن الخَیرِ فلا یعُطونَه، فیقاتِلون فینصُرُون فیعطون ما سأَلوا، فلا

ص:۳۱

۱- احمدبن حجر هیتیمی: الصواعق المحرقه ، ص ۱۶۲، طبع مکتبه القاهره، ۱۳۷۵ه؛ جلال الدین سیوطی: الحاوی للفتاوی ، ج ۲ ص ۸۲، دارالکتب العلمیه، بیروت، ۱۴۰۸.

۲- محمدبن یزید قزوینی: سنن ابن ماجه ، ج ۲، ص ۱۳۶۶(حدیث ۴۸۰۳)، تحقیق محمد فواد عبدالباقی) چاپ التراث العربی؛ نور الدین بن ابی بکر الهیثمی: مجمع البحرین فی زوائد المعجمین ، ج ۴، ص ۱۶۸، حدیث ۴۴۶۰، تحقیق محمد حسن الشافعی، طبع دار الکتب العلمیه بیروت، ۱۴۱۹ه؛ علی بن حسام الدین متقی هندی: کنز العمال ، ج ۱۴، چاپ موسسه الرساله، بیروت ۱۴۰۵، (حدیث ۳۸۷۰۶).

یقبلُونه حتی یدفَعُوها اِلی رَجل ٍمِن اهل ِبَیتی فیملأها قسطا ًکَمَا ملأ ُها جَورا ً..؛(۱)

پس از من خانـدانم بـا سـختیها، گریز هـا و تعقیبها روبه رو می شونـد، تا این که مردمی از شـرق به پا می خیزنـد... خیر (حق، عـدل، اصـلاحات) را خواسـتار می گردنـد، ولی (طاغوتان و دنیاخواران) حقوق آنان را پاس نمی دارنـد و به خواسـته هایشان اهمیتی نمی دهنـد، آنگاه آنها (برای دستیابی به اهـداف و آرمانهایشان) می ستیزنـد، و در جنگ پیروزی به دست می آورنـد، در این هنگـام آنچه را خواهـان بوده انـد پـذیرفته می شود، ولی آنـان نمی پذیرنـد (و به نـبرد ادامه می دهنـد) تـا رهبری را به مردمی از اهل بیت من بسپارند، پس او دنیا را پر از عدل و داد سازد، چنانچه آنها آن را از ستم انباشته اند.

۲۰. افضَلُ العِبادَهِ انِتِظارُ الفَرَج؛(۲)

برترین عبادت ها انتظار فرج است.

۲۱. مَن کذبَ بِا لمَهدی فقدَکَفَر؛ (۳)

ص:۳۲

۱- سـنن ابن ماجه ، ج، ص ۱۳۶۶؛ ابوعبدالله الحاکم النیشابوری: المسـتدرک علی الصحیحین ، ج۴، ص ۴۶۴، طبع دارلمعرفه بیروت، باشـراف یوسف عبـدالرحمن المرعشـی؛ الحافظ الـذهبی: التلخیص فی ذیل المسـتدرک ، ج۴، ص ۴۶۴، دارالمعرفه؛ ابوفداء اسماعیل بن کثیر الدمشقی: نهایه البدایه ، ج۱، ص ۴۱، داراحیاء التراث العربی.

۲- ابوعیسـی محمّـدبن عیسـی بن سوره: الجـامع الصـحیح و هو سـنن ترمـذی ، ج۵، (تحقیـق ابراهیم عطـوه عـوض)، ص ۵۶۵، (حدیث۳۵۷۱)، داراحیاء التراث العربی، بیروت.

۳- سلیمان بن اشعث سُجستانی: سُنن ، ج۴، ص ۱۰۶؛ علی بن حسام الدّین متقّی هندی: البرهان فی علامات مهدی آخر الزمان ، ص ۱۷۰، (حدیث ۲)، منشورات شرکه الرضوان .

هر کس مهدی را انکار کند (و ظهور او را دروغ بپندارد)، کافر است.

امام علی علیه السلام :

...کنا عند علی فساله رجلٌ، عن المهدی، فقال علی: هیهات... فیجمع الله تعالی قوما قزع کقزع السحاب، یولف الله بین قلوبهم، لایستوحشون الی احد (ای لایخافون من احد) و لایفرحون باحد یدخل فیهم(۱)

راوی می گوید: نزد علی بودیم، مردی درباره مهدی از او سوال کرد. علی گفت:ای کاش آن زمان فرا می رسید... (در روزگار او) خدای متعال قومی را که همچون قطعه ای ابرپراکنده اند، گرد هم می آورد، دلهایشان را به هم نزدیک می سازد، آنان ازهیچ کس نمی هراسند، و از این که فردی به جمع آنان گراید، به خود نمی بالند...

پس از ذکر نمونه هایی از سخنان والای پیامبر بزرگوار اسلام و یک نمونه از سخن امیرالمؤمنین علیه السلام دربارهٔ آیندهٔ بشریت و امّت اسلامی و ظهور مُصلح فاطمی مناسب است سخن یکی از محدثان بزرگ اهل سنت را یاد آور شویم که از نقش ایرانیان در آن دوران پرده بر می دارد:

حافظ ابو عبد الله گنجی شافعی، مُحّدث معروف اهل سنت، باب پنجم از کتابِ خود دربارهٔ مهدی، یعنی: «البیان فی اخبار صاحب الزمان» را، ویژهٔ

۱- حاکم نیشابوری، مستدرک الصحیحین ، ج ۴، ص ۵۵۴، طبع دار المعرفه، بیروت. الحافظ الذهبی: التلخیص فی ذیل المستدرک ، ج ۴، ص ۵۵۴، طبع دار المعرفه. علی بن حسام الدین متقی هندی: البرهان فی علامات مهدی آخرالزمان ، ص ۱۴۴، منشورات شرکه الرضوان.

همین مطلب ساخته، و آن باب را این سان عنوان کرده است: «الباب الخامس، فی ذکره نصره اهل المشرق ِللمهدی»: باب پنجم از کتاب، در بیان یاری کردن مردم مشرق است مهدی را. و در این باب، این حدیث را از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نقل می کند:

یخرُجُ اناسُ، مِن المَشرِق، فَیوَ طِّئوُنَ للمَهّدی سُلطا نَهُ؛

مردمی از مشرق قیام می کنند، و زمینهٔ حکومت مهدی را فراهم می سازند.

حافظ گنجی، پس از نقل این حدیث، می گوید:

هذا حدیثٌ حَسَنٌ، صَحیحٌ، رَوَتهُ الثِقاتُ و الاثباتُ، وَ اخَرجَهُ الحافظ ابو عبد الله بن ماجهِ القزوینی، فی سُننهِ؛

این حدیث، حدیثی است حسن و صحیح، که آن را راویان موثّق و عالمان ِحجَّت روایت کرده اند. و حافظ ابن ماجهٔ قزوینی، این حدیث را در کتاب سُنن (صحیح) خود آورده است.

در کتابها و مدارک شیعه نیز، این احادیث و این مضامین آمده است.

بخش سوم: مهدی عجل اللّٰه تعالی فرجه الشریف در اندیشهٔ عالمان تسنّن

اشاره

ص:۳۵

به دلیل انعکاس عقیده به مهدی موعود علیه السلام در کتاب مقدس قرآن و احادیث گرانسنگ نبی گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم ، دانشمندان، مفسران و عالمان دینی نیز عنایت به این موضوع داشته و هر یک به نوعی به طرح و تبیین و توضیح آن پرداخته اند. عده ای کتب مستقلی در این باره نگاشته و دسته ای نیز در آثار خود بخش یا سطوری را به این عقیده اختصاص داده اند. تا آنجا که اگر کسی تتبع کافی نماید اذغان خواهد داشت که در تمامی قرون گذشته عالمانی بوده اند که به ترویج و تبیین این عقیده همت گماشته اند. در این بخش به صورتی گذرا به ذکر نمونه هایی از کلمات صاحبان آن اثار می پردازیم.

۱. مسعودی (در گذشته به سال ۳۴۶ هجری)

در سال ۲۶۰ هجری، ابو محمّد حسن بن علی بن محمّد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمّد بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب، در خلافت معتمد عباسی در گذشت، و او پدر مهدی منتظر است. (۱)

ص:۳۶

۱- علی بن حسین مسعودی: مروج الذهب ، ج ۴، ص۱۹۹، (تحقیق محمد محیی الدّین عبد الحمید)، چاپ دارالمعرفه، بیروت.
۲ . مجله الجامعه الإسلامیه ، سال اول، شمارهٔ سوم، ذیقعده ۱۳۸۸(۱۹۶۹)، (به نقل از موسوعه الامام المهدی ، ج۱، ص۶۰۶).
۳ . احمد بن حجر عسقلانی: فتح الباری بشرح صحیح البخاری ، ج۶، ص۴۹۳، طبع دار المعرفه بیروت .

۲. ابن حبان بستی (در گذشته به سال ۳۵۴ هجری)

احادیثی که دربارهٔ مهدی آمده است، این حدیث را تخصیص می زند که می گوید:

لا ـ یأتِی علیکُم زَمانٌ اِلا ـ وَ الذی بعَده شَرٌّ منه؛

زمانی بر شما نمی آید (سپری نمی شود) مگر آن که پس از آن، بدتر ازان است.

ابن حجر در کتاب فتح الباری، دربارۀاین حدیث می گوید:

این حدیث را بخاری به نقل از «انس» در کتاب الفتن صحیح خود آورده است. ابن حبان در صحیحش استدلال کرده که عموم حدیث «انس» احادیثی را که پیرامون مهدی وارد شده است، در بر نمی گیرد، (زیرا) وی زمین را پر از عدل می کند، بعد از آنکه از ظلم آکنده شده است.

۳. محمد بن حسین آبری سجزی (در گذشته به سال ۳۶۳ هجری)

در کتاب مناقب الشافعی:

توَاتَرَت ِالأخبارُ بانَّ المَهدی مِن هذِه الأمَّه، وَ أنَّ عیسی یصَلیّ خَلفِه؛

ص:۳۷

(قال ابن حجر): ذ َکرَذلِکَ رَدّاً للحدیث الذی أ خرَ جَه ابنُ ماجه عن ا نَسَ و فیه «لا مهدی الا ّ عیسی»؛۳

اخبار متواتر رسیده است که مهدی از این امت است، و عیسی پشت سر او نماز می گذ ارد.

ابن حجر می گوید: آبری، این مطلب را در ردّحدیثِ «مهدی جز عیسی نیست»، گفته است که «ابن ماجه» آن رابه نقل از «ا َنسَ»، در «سنن» خود آورده است.

آبری دربارهٔ راوی حدیث مذکور می گوید:

محمّد بن خالد، نزد عالمان حدیث ناشناخته است، دربارهٔ مهدی اخبار فراوان از پیامبر خدا رسیده است که او از خاندان پیامبر است و زمین را پر از عدل و داد می کند، و عیسی برای قتل دجّال به یاریش می شتابد و مهدی امامت امّت اسلامی را بر عهده می گیرد. (۱)

۴. خطابی (در گذشته به سال ۳۸۸ هجری)

حدیث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم که فرمود:

لا تقوُمُ السّا عَه حتی یتقارَبُ الزّمان و تکون السنه کالشّهر، و الشّهر کا لجُمُعَه...؛

رستا خیز فرا نمی رسد، مگر آنکاه که زمان در هم نوردد، سال چون ماه شود، و ماه چون روز، و... در زمان مهدی یا عیسی و یا هر دو است.

۱- مجله الجامع الإسلامیه ، سال اول، شمارهٔ سوم، ذیقعده ۱۳۸۸(۱۹۶۹)، (به نقل از موسوعه الامام المهدی ، ج۱، ص۵۹۸).

این مطلب را ملاـ علی قاری در کتاب المرقاه شرح المشکاه یاد آور شده، و گفته است: از آن جا که این پدیده در هنگام خروج دجّال رخ می دهد و دجّال در زمان مهدی و عیسی است، اظهر آن است که گفته شود، مضمون این حدیث مربوط به زمان مهدی و عیسی است. و «مبارک فوری»صاحب کتاب تحفهالأحوذی در شرح حدیث، همین قول را گفته است(۱).

۵. بیهقی (در گذشته به سال ۴۵۸هجری)

امام بیهقی پس از ضعیف دانستن حدیثِ:«لا مهدی الا ّعیسی بنُ مریم» (هیچ مهدی نیست، مگر عیسی بن مریم)، می گوید:

به طور قطع اسناد ِاحادیثی که بر قیام مهدی، آشکارا دلالت دارد، صحیح تر است.

این مطلب را «ابن حجر» در تهذیب التهذیب، در ترجمهٔ محمد بن خالد جندی راوی حدیث «لا مهدی الا ّعیسی بن مریم» آورده است. و «ابن قیم» در المنار المنفیف فی الحدیث الصحیح و الضعیف از او نقل کرده است.(۲)

۶. قاضی عیاض (در گذشته به سال ۵۴۴ هجری)

در کتاب الشفا:

ص:۳۹

۱- مأخذ پیشین، ص۶۰۷.

۲- مجله الجامعه الإسلامیه ، سال اول، شمارهٔ سوم، ذیقعده۱۳۸۸(۱۹۶۹)، (به نقل از موسوعه الامام المهدی ، ج۱، ص۶۰۷).

مـا در این کتاب از پیامبر صـلی الله علیه و آله و سـلم دربارهٔ آینـده مطالبی را نقل می کنیم که هرگز از روی هوا سـخن نگفته است، و از آن جمله مسألهٔ «ظهور مهدی»است. (۱)

۷. ابن اثیر (در گذشته به سال ۶۰۶ هجری)

مهدی، یعنی: کسـی که خداوند راه حق را به او نشان داده است. این کلمه، به صورت اسم به کار رفته است، تا جایی که «عَلَمَ بالغلبَه» شده است. و همین کلمه (مهدی)، نام آور آن کسـی است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ، مژده داده است که در آخر الزمان می آید. (۲)

در حـدیث آمـده است که (در روزگـار مهـدی): «زمـان به هم نزدیـک می شود (گـذشتِ زمـان محسوس نیست)، یـک سال همچون یک ماه است».(۳)

۸. محیی الدّین ابن عربی (در گذشته به سال ۶۳۸ هجری)

مهدی حجت خدا بر مردم زمان خود و از پیروان پیامبر است. پیامبر دربارهٔ او گفته است:«او راه مرا پی می گیرد و به خطا نمی رود»... همین امر، گواهی می دهـد که مهدی در بیان احکام مصون از خطا است، همان گونه که رسول خدا در ابلاغ آنچه از جانب خداست، عصمت دارد. (۴)

ص:۴۰

۱- مجله الجامعه الإسـلامیه ، سال اول، شمارهٔ سوم، ذیقعدهٔ ۱۳۸۸(۱۹۶۹). (به نقل از مصـلح جهانی و مهدی موعود از دیدگاه اهل سنّت، ص۱۲۴، چاپ اول، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۲).

۲- ابن اثیر: النهایه ، ج۵، ص۲۵۴.

۳- النهایه ، ج۴، ص۳۳. ـ ابن منظور: لسان العرب ، ج۳، ص۷۸۷.

۴- ابن عربی: فتوحات مکیه ، ج۳، ص۳۳۲و۳۳۷و۳۳۸، چاپ دار الاحیاء التراث العربی، بیروت.

همانـا! خـدا را خلیفـه ای است که (روزی) قیـام می کنـد، و زمین را که سـرشار از جـور و سـتم گشـته است، از قسـط و عـدل بیآکنـد، و اگر از (عمر) دنیا جز یک روز باقی نمانـد، خـدا آن روز را به اندازه ای طولانی گرداند، تا این خلیفه که از خاندان پیـامبر و از نسل فاطمه و همنام رسول الله صـلی الله علیه و آله و سـلم است بیایـد... بین «رکن» و «مقام» بامردم بیعت می کنـد، سیمـای ظاهری و بـدنی او همچون پیامبر است... پیشانیش بلنـد و تابنـده و بینیش کشـیده و زیبا... مال را به طور مساوی میان مردم تقسـیم می کند، و عدالت می ورزد... هر کس از او چیزی بخواهد، چنان ارزانیش می دارد که نتواند بر دوش گیرد. در عصـر سـستی دین (و ارزشـهای دینی) به پـا می خیزد، خـدا به وسـیلهٔ او چیز هـایی را که بـا (رهنمود هـا و تعالیم) قرآن عملی نساخته، عینیت می دهـد. فردی که شب هنگام تنگ نظر و ترسو است، در سپیـده دمان جزو دانایان و با کرامت ترین و شـجاع ترین مردمان می گردد. خداکار و امور او را یک شبه اصلاح می کند. پیروزی پیشاپیش او در حرکت است...

فرمـان روایی و حکـومت (و قـدرت) او را در (غفلـت و) خطـا فرو نمی برد. زمیـن گیران و درمانـدگان را تـأ مین می کنـد، و ضعیفـان را در راه حقّ توانمنـد و قوی می سـازد، مهمـان را گرامی می دارد، و در پیشامـد ها و مصـیبتها تکیه گاه مردم است، آنچه را می گویـد عمل می کنـد و با آگاهی و شـناخت حرف می زند، و آنچه را گواه است، می داند... ریشهٔ ظلم و ظالمان را از بُن می خشکاند، و دیـن را بـه پـا می دارد، در اسـلام روح (حیـات) می دمـد، و به آن پس از ذلتّ، عزّت می بخشـد. و دوباره (در حیات اجتماعی) زنده اش می گرداند. جزیه را وضع می کند، و با (قدرت نظامی و) شمشیر مردم را به

سوی خدا فرا می خواند، و آن که را سرباز زند، می کشد، و هر که با وی در آویزد، به خواری می افتد، دین را چنان که باید قوام می دهد، و جز دین خالص (و ناب توحیدی) دیگر ادیان را از زمین بر می چیند، د شمنان او و آن دسته از مقلدانند که حکم و اندیشه اش را سازگار با نظر رهبران خود نمی بینند. و از ترس شمشیر و قدرتش و نیز برای دستیابی به چیزهای رغبت انگیزی که نزد اوست، فرمان او را گردن می نهند. تودهٔ مسلمانان بیش از خواص آنان شاد می شوند. عارفانِ خدا جو ـ که اهل حقیقت، شهود و کشف اند ـ با او بیعت می کنند، (کارگزاران او) مردمانی انعطاف پذیرند که دعوتش را پاس می دارند و او را یاری می کنند و مسئولیتهای سنگین را می پذیرند، و او را بر مسئولیتی که خدا بر عهده اش گذاشته مدد می رسانند... ظهور مهدی، نشانهٔ نزدیکی قیامت است، و همراه با فتح روم (قسطنطنیهٔ بزرگ)، و جنگی خونین و شدید...

او حجت خدا بر اهل زمان خویش است، یعنی همتای پیامبران در این مرتبه. خدای متعال (در قرآن) می گو ید:

((ادعوُاالِی اللهِ عَلی بَصیرَهٍانا وَ مَن ِاَتبَّعَنی))؛(۱)

با بصیرت به سوی خدا فرا می خوانم؛ من و کسانی که از من تبعیت کنند.

(بی گمان) مهدی از پیروان پیامبر است، و آن جا که پیامبر در دعوت مردم به خدا پرستی، به خطا نمی رود، پیرو او نیز چنین است، و چنانچه در روایت آمده است؛ مهدی راه ِ پیامبر را دنبال می کند و به خطا گام بر نمی دارد. و این همان عصمت در دعوت به خدا شناسی است، و بسیاری از

۱- سورهٔ یوسف (۱۲): ۱۰۸.

اولیای خدا، بلکه همهٔ آنان، به آن می رسند...

مهدی خشم نگیرد جز برای خدا. از این رو، در هنگام غضب از حیطهٔ اقامهٔ حدود خدا فراتر نمی رود. و جز انگیزهٔ اقامهٔ حدود خدا، هدفی ندارد، چنین کسی که تنها برای خدا به خشم می آید، جز عادل و دادگر نخواهد بود و با ظلم و بیداد بیگانه است. و نشانهٔ این مقام آن است که پس از اجرای حکم بر مجرم، خشمش فرو می نشیند و چه بسا مونس و همدم او گردد... علم امام به آینده، به روش تنزیل الهی به دست می آید، و نیز به شیوهٔ قیاس. علم القیاسی را که مهدی می داند، نه برای حکم کردن، که برای دوری کردن از آن است. مهدی تنها بر اساس القائات مَلَکی ــ که از نزد خدا مبعوث بر او ست ــ راهنمایی می شود و حکم می کند.

و این همان شریعت راستین محمّدی است، که اگر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم زنده بود خود چنین می کرد. بنابر این با نصوصی که خدا دراختیار امام نهاده، بر او حرام است. و به همین خاطر پیامبر دربارهٔ مهدی فرموده است، او روش مرا پی می گیرد، و به خطا نمی رود. و از این جا دانسته می شود که مهدی، راهبر و معصوم است، نه پیرو. عصمت در حکم، زمانی معنا دارد که در نسبت حکم به رسول خطا صورت نگیرد، زیرا پیامبر به هوس سخن نمی گوید، گفتهٔ او همه وحی است. و چنانچه قیاس با وجود و حضور رسول خدا جایز نیست، بر اهل مکاشفه جریان ندارد، زیرا نبی نزد آنان موجود است، و حکم را جز از او نستانند...

و اختلاف در احکام با وجود امام مهدی در دنیا از میان می رود...

این صفات و ویژگی های نهُ گانه (عذر خواهی برای بندگان نزد خدا...)

ص:۴۳

در هیچیک از امامان دین و خلفای خدا و رسولش تا روز قیامت، در کسی گرد نیامده است، مگر برای امام مهدی، به نص پیامبر. (۱)

۹. ابن ابی الحدید مدائنی (در گذشته به سال ۶۵۵ هجری)

در کتاب شرح نهج البلاغه:

قدَ وَقعَ اتفاقُ الفریقین مِنَ المُسلِمینَ اجمعینَ عَلی انَّ الدُّ نیا وَ التکلیف لا ینقضی الا عَلیه؛(۲)

میان همهٔ فِرَق ِ مسلمین اتفاق قطعی است، که دنیا، و احکام و تکالیف پایان نمی پذیرد، مگر پس از ظهور مهدی.

۱۰. قرطبی (در گذشته به سال ۶۷۱ هجری)

اسناد روایت ِ «مهدی کسی جز عیسی بن مریم نیست» ضعیف است. احادیثی که به صراحت از پیامبر نقل شده، و در آنها آمده است: «مهدی از دودمان پیامبر و فرزند فاطمه است»، از این حدیث صحیح تر است. (۳)

۱۱. ابن تیمیه (در گذشته به سال ۷۲۸ هجری)

در کتاب منهاج السّنه النبویه ابن عمر از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده است:

در آخر الزمان مردی از اهل بیت من ظهور می کند، که

۱- محی الدّین، ابن عربی: الفتوحات المکیه ، ج۳، باب۳۶۶، دارصادر، بیروت.

۲- ابن ابی الحدید: شرح نهج البلاغه ، ج۲، ص۵۳۵، طبع مصر.

۳- شمس الدّین محمّد انصاری قرطبی: التذکره (فی احوال الموتی و امور الآخره) ، ص۶۱۷_ ۶۱۶، چاپ دارالفکر، بیروت.

همنام و هم کنیه من است، زمین را پر از عـدل وداد می کند بعد از آن که از ظلم و بیداد آکنده شده باشد؛ این شـخص همان مهدی است.(۱)

۱۲. ابن قیم (در گذشته به سال ۷۵۱ هجری)

در کتاب اغاثه اللهفان من مصائد الشیطان:

یهودیان هم در انتظار قیام فردی هسـتند که از فرزندان حضـرت داوود است. او وقتی ظهور می کند، دعایی می خواند که همهٔ مردم جهـان جان می سـپارند، ولی به نظر می رسـد این قائم موعود همان دجّال باشـد، و گرنه مسـیح بن مریم، مسیح هـدایت است که مسـلمانان هم در انتظار نزول وی در کنار مهـدی منتظرنـد، او از خانـدان نبوت است، و پس از قیام، زمین را که پر از ظلم و بیداد گشته است، آکنده از عدل و داد می کند.

ابن قیم در آخر کتاب المنار المنیف فی الحدیث الصحیح و الضعیف می گوید:

حدیثی که می گوید:«مهدی کسـی جز عیسـی بن مریم نیست»، در سنن ابن ماجه آمده است، راویان حدیث به ترتیب عبارتند از:یوسف بن عبـد الا علی از شافعی، از محّمد بن خالد جندی، از ابان بن صالح، از حسن بن انس بن مالک از پیامبر صـلی الله علیه و آله و سلم .

این حدیث را تنها «محمّد بن خالد»روایت کرده است. در کتاب مناقب شافعی ابو حسین آبری

ص:۴۵

۱- . مجله الجامعه الاسلامیه ، سال اول ، شماره سوم، ذیقعدهٔ ۱۳۸۸(۱۹۶۹)و نیز منهاج السنّه النبویه ، ج۴، ص۱۱ .

می نویسد:این محمد بن خالد نزد عالمان حدیث فردی مجهول و نا شناخته است. (۱)

۱۳. الحافظ عماد الدّین ابن کثیر (در گذشته به سال ۷۷۴ هجری)

در کتاب نهایه البدایه فی الفتن و الملاحم:

دوران مهدی (روزگار فراوانی نعمتها است) در آن زمان، میوه ها فراوان وکشتزارها پر بار می شوند، ثروت و دارایی فزونی می گیرد، دین استواری خود را باز می یابد، و حکومت پایدارمی گردد، دشمنان سرکوب می شوند، و نعمتها ماندنی است. (۲)

مقصود از پرچمهای سیاه (که در روایات مهدی ذکر شده است)، پرچمهای سیاهی نیست که ابو مسلم خراسانی بر افراشت، و دولت بنی امیه را ساقط کرد، بلکه مقصود، پرچمهای سیاهی است که یاران مهدی خواهند آورد. (۳)

حدیث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم که می گوید: «انا اهل اختارَالله لَنا الآخره علی الدّنیا...» (خداوند برای ما خاندان آخرت را بر دنیا بر گزیده است) دلالت دارد که مهدی از نسل فاطمه (دختر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم) و از فرزندان حسن و حسین۸ است. و او (در آینده) پس از دولت بنی عباس ظهور خواهد کرد.(۴)

۱- مجله الجامعه الاسلامیه ، سال اول ، شماره سوم، ذیقعدة ۱۳۸۸(۱۹۶۹).
۲- عماد الدّین ابن کثیر: نهایه البدایه فی الفتن والملاحم ، ج۱، ص۴۴، داراحیاء التراث العربی.
۳- ابن کثیر دمشقی: نهایه البدایه ، ج۱، ص۴۲، داراحیاء التراث العربی بیروت .
۴- مأخذ پیشین، ص۴۱.

۱۴. ابن خلدون (در گذشته به سال ۸۰۶ یا ۸۰۸ هجری)

اِعلَمَ انَّ المَشهور بین الکافه ّمن اهل ِ الاسلام علی ممّر الاعصار، انهّ لابُدّ فی آخر الزّمان من ظهور رجلٍ من اهل البیت، یؤیدالدّین، و یظهر العدل، و یتّبعه المُسلموُنَ، و یستولی عَلی المَمالک الاِسلامیه، و یسمّی با لمهدی؛(۱)

مشهور بین همهٔ مسلمانان، در همهٔ عصر ها این است که به یقین در آخر الزّمان، فردی از خاندان نبوت ظهور می کند، دین را مدد می رساند، وعدل را می گستراند، و مسلمانان از او پیروی می کنند، و بر همهٔ کشور های اسلامی حاکم می شود، و مهدی نام دارد.

۱۵. جلال الدّین سیوطی (در گذشته به سال۹۱۱ هجری)

عبد الله بن حَرث زیبدی، از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روایت کرده است که فرمود:

مردمان از مشرق زمین قیام می کنند، و زمینهٔ حکومت مهدی را فراهم می آورند» این مردم، همان کسانند با پرچم های سیاه از مشرق (خراسان) بپا می خیزند، و در حدیث ذکر آنها آمده است، و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از همه خواسته است با امیر آنان (مهدی) بیعت کنند. (۲)

سیوطی در کتاب الحاوی للفتاوی می گوید:

عقد ابو داود فی سننه بابا فی المهدی، و اورد فی صدره

ص:۴۷

۱- مقدمه ابن خلدون ، ص۳۶۷.

۲- علی بن حُسام الدّین متقی هندی: البُرهان فی علامات مهدی آخر الزّمان ، ص۱۴۷، چاپ خیام، قم؛ جلال الدّین سیوطی: الَعرفُ الوَردی (فی اخبار المهدی) ، ص ۶۰.

حدیث جا بربن سمره عن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم :

لا یزالُ هذا الدّین قائماء حتّی یکونُ اثنا عشر خلیفه ء کُلهُّمُ تجتَمِعُ عَلیه الأمّه. و فی روایه «لا یزالُ هذا الدّین عزیزاء الی اثنی عشر خلیفه ء کُلهُّمُ مِن قُرَیش». فأشار بذلک الی ما قاله العلماء انّ المهدی أحد الاثنی عشر فانه لم یقعَ الی الآن وجود اثنی عشر اجتمعت الأمّه علی کلّ منهم؛(۱)

ابو داود در سنن خود بابی را به مهدی اختصاص داده است، و در آغاز آن حدیث ِ پیامبر را آورده است که فرمود: «تا زمانی که دوازده خلیفه بیایند که همهٔ امت دربارهٔ آنها اتفاق نظر دارند، این دین همواره استوار می ماند.» و بنابر روایتی «تا حضور دوازده خلیفه که همهٔ آ نها از قریش است، اسلا م همواره عزیز است».

ابو داود در این (دو) روایت به نظر علما اشاره دارد که می گویند:مهدی یکی از دوازده (خلیفه) است، و تا کنون دوازده خلیفه که هر یک از آنان مورد اتفاق همهٔامت باشد، نیامده است.

۱۶. ابن حجر هیتمی (در گذشته به سال ۹۷۴هجری)

وَ الذی یتعَینُ إعتِقاده، ما دَلتَّ عَلَیه الأحادیث الصحیحَه مِن وجود المهدی المُنتظرَ، الذی یخرُجُ الدَجّال و عیسی فی زمانِه، وَانهَّ المُراد حیثُ اَطلَقَ المَهدی...؛(۲)

ص:۴۸

۱- جلال الدّین سیوطی: الحاوی للفتاوی ، ج۲، ص۸۵، دار الکتب العلمیه، بیروت، ۱۴۰۸ هجری.

۲- علی بن حُسام الدّین متقی هندی: البُرهان فی علاماتِ مهدی آخر الزمان ، ص۱۶۸، چاپ خیام، قم.

اعتقـاد به وجود مهـدی منتظر، بنـا بر احـادیث صـحیح، امری لازم است، عیسـی و دجّال در زمان او ظاهر می شونـد. و هر جا «المهدی» به طور مطلق آورده شوند، مراد اوست.

ــ برکت دعای پیامبر در نسل علی و فاطمه پیداست،... و همین که مهدی از نسلِ آنان است (تأثیر دعای پیامبر را در حق آنها می نمایاند) و برای این امر بَس است. (۱)

ــ «حسن» (پس از قضیهٔ استسقا) به خانه برگشت، و محترمانه زیست... تا این که در سامّرا در ۲۸ سالگی از دنیا رفت... وی فرزنـدی به جز «ابو القاسم محمّد حجّت» نداشت که در آن هنگام ۵ ساله بود، و خـدا در همان کودکی به او (علم و) حکمت داده بود، و «قاسم منتظر» نامیـده می شود. گفته شـده، بدان خاطر او را «منتظر» می نامندکه در شـهر از دیده ها غایب گردید و مکان او پنهان ماند. (۲)

نیز در کتاب القول المختصر فی علامات المهدی المنتظر، می گوید:

این که از پیـامبر صـلی الله علیه و آله و سـلم روایت شـده است: «مهـد ی از فرزنـدان عمویم عبـاس است»... با اخباری که می گویـد: «مهـدی از خاندان پیامبر و از فرزندان فاطمه است» منافات ندارد؛ زیرا احادیثی که مهدی را از فرزندان پیامبر صـلی الله علیه و آله و سلم

۱- احمد بن حجر هیمتی مکی: صواعق المحرقه ، ص۱۶۱، چاپ مصر، ۱۳۷۵ هجری.
۲- مأخذ پیشین، ص۱۹۰_۱۶۲.

می دانـد صـحت و اعتبار اسـتوارتری دارد، تا آنجا که برخی از حافظان امت و امامان بزرگ گفته انـد: این که مهدی از نسـل پیـامبر صـلی الله علیه و آله و سـلم است از مسائل قطعی و متواتر بوده، و هرگز نمی توان از آن عـدول کرد. از این روجمع بین احادیث به این است که گفته شود: مهـدی از دودمان پیامبر و از فرزندان او خواهد بود اگر چه از سوی مادر به «عباس» برسد. نکتهٔ اساسـی این است که مهدی از اهل بیت پیامبر است. و این سـخن با احادیثی که او را از فرزندان «حسن بن علی»یا «حسین بن علی» و یا «عباس» می داند، ناسازگاری ندارد. (۱)

۱۷. یحیی بن محمد حنبلی (از عالمان قرن دهم هجری)

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم کسانی که مهدی را تکذیب کنند، کافر دانسته است. (۲)

راویان ثقه و مورد اعتماد روایت کرده اند که پیامبر صـلی الله علیه و آله و سـلم فرمودند:مهدی در آخر الزّمان قیام می کند، و عیسی در زمان او فرود می آید و پشت سر مهدی نماز می گذارد، و مهدی را در قتل دجّال یاری می رساند. (۳)

۱۸. احمد ابو سرور بن صبا حنفی (از عالمان قرن دهم هجری)

مهـدی موعود با عیسـی انقلاب می کند... پیش از ظهور او علاماتی آشـکار می شود؛ از جملهٔ آنها ست خروج سـفیانی، و ماه گرفتگی در آخر

۱- مأخذ پیشین .

۲- علی بن حسام الدّین متقی هندی: البُرهان فی علامات ِ مهدی آخر الزمان ، چاپ خیام، قم، ص۱۸۲.

۳- مأخذ پیشین، ص۱۸۲و ۱۸۰.

رمضان...

۱۹. محمّد بن محمّد خطابی مالکی (از عالمان قرن دهم هجری)

احادیث صحیح، او صاف مهدی و کیفیت انقلاب او و فتنه هایی را که پیش از ظهورش پدید می آید، بازگو کرده است. (۱)

۲۰. ملّاعلی قاری حسینی (در گذشته به سال ۱۰۱۴ هجری)

در کتاب شرح فقه الا کبر امام ابو حنیفه:

مهدی موعود نخست در سرزمین عربستان ظهور می کند، آن گاه به بیت المقدس می رود. در آن جا به محاصرهٔ «دجّال» در می آید، در این هنگام عیسی بن مریم از سوی «دمشق» به یاریش می شتابد، و دجّال را نابود می سازد، و سپس در نماز به مهدی اقتدا می کند، تا امامت و رهبری او را تأیید و پیروی خود را از پیامبر اسلام بنمایاند. (۲)

۲۱. عبد الرؤوف مناوی (در گذشته به سال ۱۰۳۲ هجری)

در کتاب فیض القدیر شرح الجامع الصغیر:

اخبار در مسألهٔ «مهدی» فراوان و مشهور است. کسان ِبسیاری در این زمینه کتا ب نوشته اند... این اخبار با حدیثی که می گوید: «لا مهدی إلا ّعیسی ابن مریم» (مهدی کسی به جز عیسی نیست)، ناسازگار نمی افتد، زیرا چنان که «قرطبی» گفته است، مراد این است که مهدی کامل و معصوم

۱- مأخذ پیشین، ص ۱۸۱.

۲- مجله الجامعه الاسلامیه ، سال اول، شماره سوم، ذیقعدهٔ ۱۳۸۸(۱۹۶۹).

(آن مهدی است که با فرودِ) عیسی بن مریم (از آن آسمان همزمان) است. (و نیز) حدیثی که می گوید:

لنَ تهَلکَ أُمَّه ٌأنا فی أوّلها و عیسی بنُ مریم فِی آخِرِها، و المهدی فی وَسَطِها؛

امتی که من در آغاز و عیسی بن مریم در پایان و مهدی در وسط آن باشد نابود نمی شود.

مراد از «وسط» ما قبل آخر است، زیرا نزول عیسی برای کشتن دجّال در زمان مهدی است، وچنان که در اخبار آمده است و جمعی از برگزیدگان آن را پذیرفته اند، عیسی پشت سر مهدی نماز می گزارد.

دربارهٔ حدیث «مّناالذی یصَلی عیسی بن مریمَ خَلفهَ»

(کسی که عیسی بن مریم پشت ِسر او نماز می گزارد، از ماست)، مناوی می گوید:

پس از نزول، عیسی علیه السلام امام مهدی را در حالی که قصد نماز گزاردن دارد، می یابد. امام به عقب می ایستد، تا عیسی جلو افتد، ولی وی امام را مقدم می دارد، و پشت سر او نماز می گزارد. و این فضیلت و شرافتی بزرگ است، برای این امّت. (۱)

۲۲. محمّد برزخی (در گذشته به سال ۱۱۰۳ هجری)

در کتاب الاشاعه لأشراط السّاعه:

نخستین نشانهٔروز باز پسین، ظهور مهدی است. احادیث پیرامون او، به

ص:۵۲

۱- همان، (به نقل از موسوعه الامام المهدی ، ج۱، ص۶۱۶).

حدّی است که فراتر از حدّ شمارش می نماید، در روایات فراوان صحیح و مشهور آمده است که او از فرزندان فاطمه است... این امر در حدّ تواتر معنوی است و انکارِ آن جایی نـدارد... وی زمین را که از بیداد ها آکنده شده است، پر از عدل و دادمی کند. (۱)

۲۳. محمد سفارینی (در گذشته به سال ۱۱۸۸ هجری)

در کتاب لوامع الا نوار البهیه و سواطع الاسرار الاثریه:

سخن دربارهٔ مهدی فراوان است، برخی مهدی را کسی جز عیسی ندانسته اند. ولی این سخن نادرست است. زیرا دربارهٔ قیام مهـدی روایـات در حـد «تواتر معنوی»است. از مجموع روایـات نسبت به ظهور مهـدی علم قطعی حاصـل می شود... و بر این اساس ایمان و اعتقاد به ظهور مهدی از اعتقادات خدشه ناپذیر اهل سنت و جماعت به حساب می آید. (۲)

۲۴. محمدبن علی شوکانی (در گذشته به سال ۱۲۵۰هجری)

در کتاب التوّضیح فی تواترُ ما فی المهدی المنتظر والدجّال و المَسیح:

دربارهٔ مهدی، توانسـتم به ۵۰ حـدیث دست یـابم، در میان آنها صـحیح، حسن و ضـعیف ِ مُنجَبَر، وجود دارد، بـدون شک این احادیث متواتر است، بر

۱- مجله الجامعه الاسـلامیه ، سال اول، شـماره سوم، ذیقعـدهٔ ۱۳۸۸ هجری(۱۹۶۹)، (به نقـل از موسوعه الامام المهـدی ، ج۱، ص۹۹_۵۹۸).

۲- مجله الجامعه الاسلامیه ، سال اول، شماره سوم، ذیقعدهٔ ۱۳۸۸ هجری(۱۹۶۹).

اساس ِ معیارهای حدیث شناسی، کلمهٔ «متواتر» در مسأله ای که کمتر از این حدیث دارد، صدق می کند. آثار صحابهٔ پیامبر که بر مسألهٔ مهدی صراحت دارد به اندازه ای است که جای هیچ گونه بحث، و مجال هیچ نوع اجتهادی را باقی نمی گذارد.(۱)

۲۵. صدیق حسن قنوچی (در گذشته به سال ۱۳۰۷ هجری)

در کتاب الإذاعه لما کان و ما یکون بین یدَی السّاعه:

احادیث مختلف بسیاری دربارهٔ مهدی آمده است و به حد تواتر معنوی می رسد. این روایات در کتاب های سنن، معجمها و مسندها موجودند... و تردیدی نیست که مهدی در آخر االزّمان قیام می کند، بی آنکه ماه و سال خروج او معین باشد، جمهور امت، نسل اندر نسل بر این امر اتفاق نظر دارند، و نظر کسان اندکی که مسألهٔ مهدی را باور ندارند، در این میان بی ارزش و غیر قابل اعتناست... زیرا شک در این فاطمی نسب و موعود منتظر _ که با دلایل استوار به اثبات رسیده است _ معنا ندارد، و انکار ِ آن با وجود نصوص فراوان و مشهور و متواتر، گستاخی بزرگ می نماید. (۲)

۲۶. شیخ محمد عبده (در گذشته به سال ۱۳۲۳ هجری)

خاص و عام می دانند که در اخبار و احادیث، ضمن شمردن علائم قیام قیامت،

ص:۵۴

۱- مجله الجامعه الاسلامیه ، سال اول، شمارهٔ سوم، ذیقعدهٔ ۱۳۸۸ هجری(۱۹۶۹)، (به نقل از موسوعه الامام المهدی ، ج۱، ص۵۹۹).

۲- مأخذ پیشین، ص ۶۰۰_۵۹۹.

آمده است که مردی از اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم خروج می کند، که نام او مهدی است. او زمین را پس از آن که از جور و بیداد آکنده باشد، از عدل و داد آکنده می سازد. در آخر ایام او عیسای مریم (علیا السلام) از سمان فرود می آید... (۱)

۲۷. محمد بشیر سهوانی هندی (در گذشته به سال ۳۲۶هجری)

در کتاب صیانه الانسان عن وسوسه الشیخ دحلان:

پس از پایان دوران صحابه، بدعتهایی پدید آمده،... در زمان تابعین بدعتها ادامه یافت، و پس از آن دگرگونیهایی آشکار رخ داد، مردمان بدعت را سنتّ، و سنت را بدعت انگاشتند.

سنت همچنان ناآشنا و متروک می ماند، تا این که مهدی و عیسی علیه السلام ظهور کند و روز واپسین بدکاران فرا رسد. (۲)

۲۸. شمس الحق عظیم آبادی (در گذ شته به سال ۱۳۲۹هجری)

در کتاب عون المعبود علی سنن ابی داود:

بی گمان «ابن خلدون» در تضعیف همهٔ اخبار و احادیث مربوط به مهدی شیوهٔ نادرست و اشتباه آمیزی را پیموده است. (۳)

۲۹. محمد بن جعفر کتانی (در گذشته به سال ۱۳۴۵ هجری)

در کتاب نظم المتناثر فی الحدیث المتواتر:

اِنَّ الأ حادیث الوارِدَهِ فِی المهدی المُنتظَرمتواتره ٌو کذا

ص:۵۵

۱- تفسیر المنار ، ج۶، ص۵۷.

۲- مجلها لجامعه الاسلامیه ، سال اول، شماره سوم، ذیقعدهٔ ۱۳۸۸ هجری (۱۹۶۹).

۳- مجلها لجامعه الاسلامیه ، سال اول، شماره سوم، ذیقعدهٔ ۱۳۸۸ هجری (۱۹۶۹).

الوارده ُفِی الدَجّال و فِی نزُول سید نا عیسی بنُ مریمَ علیه الصَّلاه و السَّلام:

احادیثِ دربارهٔ مهدی منتظر، همانند احادیثی که در بارهٔ دجّال و فرود آمدن سرور ما عیسی بن مریم، آمده است، متواتر است. (۱)

۳۰. محمد انور شاه کشمیری (در گذشته به سال ۱۳۵۲هجری)

در کتاب عقیده الاسلام:

مسلم در نزول عیسی علیه السلام ، از جابر روایت کرده است که گفت: از پیامبر خدا شنیدم که می فرمود: «لاتزَال طائفه ٌمن ا ُمّتی یقاتلوُنَ عَلی الحَقَّ، ظاهِرینَ اِلی یومِ القِیامَه ِ فینزِلُ عیسی بنُ مریمَ، فَیَقوُ لُ أ ُمیرُهُم تعالِ صَلِّ لَنا، فیقوُل لا، ا ِنَّ بَعضَکمُ عَلَی بَعض ٍ أ ُمرَاء، تکرمَه َالله هذه الأ ُمّه»

گروهی از ا ُمّتم همواره برای پیرامون حق ّتا روز قیامت می ستیزند، آن گاه که عیسی فرود آید، امیر آنان می گوید: بیا برای ما نماز بگذار، ولی عیسی می گوید: نه، بعضی از شما بر برخی دیگر امیرید، از این جهت خدا این امت را گرامی داشته است.

کشمیری می گوید:

این که عیسی، امامت را بر عهده نمی گیرد، بدان خاطر است که توّهم بی سر پرستی امّت محمد پیش نیاید... و این که در روایت آمده است «تکرمه الله هذه الأمه»

ص:۵۶

۱- مجلّه الجامعه الاسلامیه ، سال اول، شماره سوم، ذیقعدهٔ ۱۳۸۸ هجری(۱۹۶۹)، (به نقل از موسوعه الامام المهدی ، ص ۶۰۰_۵۹۹).

نکته ای را در بر دارد و آن این است که: امت بر ولایت مهدی است و عیسی علیه السلام از آنان است... (۱)

۳۱. عبدالرحمان مبارکفوری (در گذشته به سال ۱۳۵۳ هجری)

در کتاب تحفه الاحوذی شرح جامع االترمذی:

الأحادیثُ الوارده فی خرُوج المهـدی کثیره ٌجـدّا ًولکن أکثرها ضـعافٌ، و لاشکَّ فی أ َنَّ حـدیثَ عبدالله بن مسـعود الذی فی هذه الباب لاینحَط َعنَ دَرَجَه الحَسَن، وَلهُ شواهدُ کثیرَه ٌمن بین ِ حسان و ضـعاف، فحَدیثُ عبدالله بن مسعود هذا مع شواهده و توابعه، صالحُ الا حتجاج بلامِریه؛ فالقولُ بخروج المهدی ّو ظهوره هوالحق َّوَ الصَّواب؛(۲)

احادیثی که دربارهٔ قیام مهدی آمده، به راستی فراوان است، ولی بسـیاری از آنها ضـعیفند. گرچه «حدیث عبدالله بن مسعود» ــ که در بـاب مهـدی آمـده است ــ بـدون شک در مرتبـهٔ حـدیث «حسن» است، و در میان احادیث «حسن» و «ضـعیف»، شواهد زیـادی دارد. بنابر این حـدیث مـذکور، باشواهـد و توابعی که دارد، بـدون تردیـد، برای اسـتدلال صـلاحیت دارد، و در نتیجه، اعتقاد به قیام مهدی و ظهور او حقّ و صواب است.

ص:۵۷

۱- مأخذ پیشین، ص۶۱۹.

۲- مجلّه الجـامعه الاسـلامیه ، سال اول، شـماره سوم، ذیقعـدهٔ ۱۳۸۸ هجری(۱۹۶۹) (به نقـل از موسوعه الامـام المهـدی ، ج۱، ص۶۱۹).

۳۲. شیخ منصور علی ناصیف (در گذشته به سال ۱۳۷۱ هجری)

د ر میان عالمان اهل سنت مشهور و قطعی است، که در آخر الزّمان مردی از خاندان پیامبر که نام او مهدی است، ظهور خواهد کرد، او بر همهٔ کشور اسلامی استیلا می یابد، همه پیرو او می شوند، مهدی به عدالت رفتار می کند و دین را استوار می سازد. آن گاه دجال آشکار می شود، عیسای مسیح از آسمان فرود می اید و او را می کشد، یا با مهدی در قتل دجال همکاری می کند.

احادیث پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را دربارهٔ مهدی جماعتی از نیاکان اصحاب نقل کرده اند، عالمان بزرگ حدیث، آنها را با اسناد و مدارک، در کتابهای خود گرد آورده اند. کسانی مانند:ابوداود، ترمذی، ابن ماجه، طبرانی،... احمد بن حنبل و حاکم نیشابوری، در زمرهٔ ناقلان ِاحادیث ِمهدی هستند... این است عقیدهٔ اهل سّنت از سَلفَ تا خلفَ. (۱)

۳۳. عبد العزیز بن عبدالله بن باز (از عالمان معاصر)

... مسألهٔ مهدی آشکار و روشن، واحادیث دربارهٔ آن فراوان بلکه متواتر و مستحکم است، و از اهل علم بسیار کسان «تواتر» آن را باز گو کرده اند،... به علت کثرت طرق، اختلاف مخارج، گویندگان، راویان و الفاظ این احادیث تواتر معنوی دارد، بنابر این به حق دلالت دارد که این شخص موعود، مسأله اش ثابت و خروجش حق است... این امام از الطاف خدای عزّوجلّ به این امت در آخر زمان است، ظهور می کند و داد و حق را بر پا

ص:۵۸

۱- منصور علی ناصیف: غایه المأمول ، ج۵، چاپ دارالفکر، بیروت، ص ۳۴۱.

می دارد، و از ظلم و بیداد جلوگیری می کند. و خدا به وسیلهٔ او سایهٔ لوای حق را بر این امت در راه عدالت، هدایت و راهنمایی مردمان، می گستراند. (۱)

۳۴. عبدالمحسن عباد (از عالمان معاصر)

... من پاره ای از آنچه را که اهل علم پیرامون «ظهور مهدی» در آخرالزمان گفته اند... نقل کردم، تا ثبات و یقین شما افزون شود که عقیدهٔ ظهور وی در آخرالزمان همان راه هموار... و... امر حقی است که عدول از آن و یا توجه [به] غیر از آن روا نیست، وپشتوانهٔ اهل علم... احادیثی وارده از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است، بنابر این در چنین امری مجال اظهار نظر شخصی نیست، بلکه راه «وحی» است که می تواند ما را راهنمایی کند. زیرا که این مسأله از امور غیبی می باشد....

آنچه که احادیث «مهدی» بر آن دلالت دارد از جمله: قیام وی برای یاری دین خدا و آکنده شدن زمین از عدل وداد در دوران او، با پیدایش دجّال و پیروانش و خصومتشان بامسلمانان در آن دوران، منافات ندارد.

همچنین ادله ای که می گوید اشرار همراه اغیار به زندگی ادامه می دهند، منافاتی با احادیثی مهدی در مورد گسترش عدل و داد ندارد، زیرا آنچه در احادیث مهدی آمده، برکثرت خیر و نیرومندی مسلمانان و چیرگی و تفوّق آنان بر دیگران دلالت دارد و این، وجود افراد ناپاک و شرور در زمان او را نفی نمی کند... این که احادیث «مهدی»، بر آکنده شدن زمین از ظلم و

۱- مجله الجامعهالاسلامیه ، سال اول، شماره سوم، ذیقعدهٔ ۱۳۸۸(۱۹۶۹)، (به نقل از مصلح جهانی و مهدی موعود از دیدگاه اهل سنّت ، ص۱۴۰. _ ۹_۱۴۷و ۱۵۲، چاپ اول، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۲).

بیداد در دوران پیش از خروج وی دلالت دارد، دلیل این نیست که پیش از وی تمامی کرهٔ زمین از نیکوکاران تهی می گردد، زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در احادیث صحیحی که نقل شده، خبر داده که گروهی از امت ِوی همچنان در راه حق خواهند بود، تا این که فرمان خدا فرا رسد... این احادیث، و احادیث «مهدی» دلالت داردکه حق همچنان استمرار دارد، ولی در پاره ای دوران غلبه از آن اهل حق می شود و حق گسترش می یابد، آنچنان که در دوران پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و دوران مهدی و عیسی بن مریم هست. و در پاره ای از دورانها این گستردگی کمتر می گردد و اهل حق دچار ضعف می شوند، اما این که حق به کلی از هم فرو پاشد و از بین برود، مسأله ای که از زمان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم تا کنون نبوده و در آینده نیز نخواهد بود.

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در حدیث صحیح خبر داده اند که خداوند در هر زمان، کسانی را آماده ساخته است که این دین را استوار بدارند. و حتی در دوران ماکه دشمنان اسلام از همه سو بدان یورش برده اند، و اسلام نمایان بیش از دشمنان واقعی بدان ضربه زده اند، زمین از اقامهٔ شعائر دین اسلام خالی نگشته است. (۱)

در بین احادیث مهدی... احادیث صحیح که پیرامون آنها اتّفاق نظر وجود دارد، به شخصی مربوط می شود که در آخر الزمان... ظاهر می شود... پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم مارا از نامش و نام پدرش آگاه کرده و در چندین حدیث،

۱- مجله الجامعه الاسلامیه ، سال اول، شماره سوم، ذیقعدهٔ۱۳۸۸ (۱۹۶۹). (به نقل از مصلح جهانی و موعود از دید گاه اهل سنّت ، چاپ اول، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۲ص ۱۴۰و ۹_۱۴۷و ۱۵۲).

صفت «مهدی» بر وی اطلاق نموده است... مهدی... یکی است و متعدد نیست و در احادیث وی هم تباین وجود ندارد.

البته اهل سنت برای اثبات ظهور مهدی بر حدیث «لامهدی الا ٔعیسی بن مریم» استدلال نکرده اند، زیرا با احادیث وارده دربارهٔ عیسی علیه السلام تعارض دارد، و گفته اندکه این حدیث ضعیف است... .

«مهدی» از نظر اهل سنت معصوم نیست و یک فرد عادی است... علمایی که پیرامون اعتقادات اهل سنت و جماعت قلم زده اند، به طور کتبی به ظهور مهدی در آخر الزمان اذغان نموده اند... عدم ذکر ظهور مهدی در آخر الزّمان در کتب بعضی از بزرگان ما، دلیل آن نیست که آنان اعتقاد به مهدی را جزو اعتقادات مسلمانان نمی دانسته اند، زیرا آنان مقید به شرح همهٔ عقاید و ضبط تمامی معتقدات نبودند. و بعضی از آنان مسائل کلی را بازگو نموده اند، که وجوب باورداشت تمامی آنچه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم خبر داد و نقل آن صحیح باشد، در آن می گنجد، همان طور که «ابن قدامه مقدسی» این کار را انجام داده است... .

در قرن نهم هنگامی که مدعیان مهدویت زیاد شدند، بعضی از علمای محقق به ناچار به نقد احادیث مهدی پرداختند، تا قوت و ضعف و صحت و سقم هر یک از آنها را باز شناسند... .

خداوند بقای این دین را تضمین نموده است.

خداوند کامیابان دنیا و آخرت را در دورانهای مختلف جزویاران دینش قرار داده است. در صحیح بخاری، راوی می گوید: از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم شنیدم که فرمود:

لا تَزالُ هذهِ الأ ٔمّه قائمَه ً علی أمرِالله ِ، لا یضرُّهُم مِن خا

َلفهُم حَتی یأتِی أمرُالله؛(۱)

این امت همچنان بر امر خداوند استوار خواهند ماند، و مخالفان ضرری بدان نمی رساند، تا این که فرمان الهی فرا رسد.

بنابر این هیچ دورانی از اقامهٔ شریعت الهی خالی نمی باشد، و مهدی که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از وی خبر داده اند، حلقه ای است از یک زنجیرهٔ طولانی که خداوند در زمان و موعد مقرر به وسیلهٔ او دینش را یاری می کند. در آن زمان که شرّ فرا گیر شود و دجّال بزرگ قیام کند، مسلمانان در هر زمان نباید آنچه را خداوند در مورد نصرت دین بر آنان واجب گردانیده به اتکای آنچه در احادیث مهدی آمده ترک نمایند.(۲)

۱- محمد بن اسماعیل بخاری: صحیح بخاری ، ج۱، دارالفکر ۱۴۰۱، ص۲۵.

۲- مجله الجامعه الاسلامیه ، شمارهٔ ۴۶و۴۵، سال ۱۴۰۰، (به نقل از مصلح جهانی و مهدی موعوداز دیدگاه اهل سنّت ، چاپ اول، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۲، ص۱۸۴و ۲۵۷و ۲۶۸و ۲۷۳و ۶_۲۸۵). * _ بررسی اندیشه های عالمان تسنّن نیاز به کتابی جداگانه دارد؛ چنان که این کار نیز انجام شده و تألیفاتی در قدیم و جدید در این زمینه نگارش یافته است، ولی چون بنا در این رساله بر کوتاهی و فشردگی است به همین مقدار بسنده می شود.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که مـا را در دستیـابی به این هـدف یـاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادنـد تقـدیر و تشـکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصـفهان -خیابان عبـدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شـهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانه‌ای
قائمیه
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های‌تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشـــانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹